

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Også sendt pr. e-post til postmottak@hod.dep.no

Deres ref.:
201200347-/TJH

Dok. nr.: 133234

Saksbehandler: Trude Hafslund
T +47 22035061

23.03.2012

Høringsuttalelse - Forslag om særlige regler for gjennomføring av psykisk helsevern i regionale sikkerhetsavdelinger, herunder i enhet med særlig høyt sikkerhetsnivå

I. Innledning

Vi viser til departementets høringsbrev av 1. mars 2012 vedrørende ovennevnte høring.

Det er en prioritert oppgave for Advokatforeningen å drive rettspolitisk arbeid gjennom høringsuttalelser. Advokatforeningen har derfor en rekke lovutvalg inndelt etter fagområder. I våre lovutvalg sitter advokater med særskilte kunnskaper innenfor det aktuelle fagfelt og hvert lovutvalg består av advokater med ulik erfaringsbakgrunn og kompetanse innenfor fagområdet. Arbeidet i lovutvalgene er frivillig og ulønnet.

Advokatforeningen ser det som sin oppgave å være en uavhengig høringsinstans med fokus på rettssikkerhet og på kvaliteten av den foreslåtte lovgivningen.

I saker som angår advokaters rammevilkår vil imidlertid regelendringen også bli vurdert opp mot advokatbransjens interesser. Det vil i disse tilfellene bli opplyst at vi uttaler oss som en berørt bransjeorganisasjon og ikke som et uavhengig ekspertorgan. Årsaken til at vi sondrer mellom disse rollene er at vi ønsker å opprettholde og videreutvikle den troverdighet Advokatforeningen har som et uavhengig og upolitisk ekspertorgan i lovgivningsprosessen.

I den foreliggende sak uttaler Advokatforeningen seg som ekspertorgan. Saken er forelagt lovutvalget for velferdsrett. Lovutvalget består av Wenche Dahl Elde (leder), Helene Braanen, Knut Lindboe, Endre S. Refsdal og Monica Solberg-Leinebø.

Advokatforeningen avgir følgende høringsuttalelse:

II. Sakens bakgrunn

Det foreslås endringer i psykisk helsevernloven i form av et nytt kap 4a, med bestemmelser som gir hjemmel for å etablere en enhet med særlig høyt sikkerhetsnivå innenfor en av de tre regionale sikkerhetsavdelingene vi har i dag samt særlige regler om sikkerhetstiltak i en slik enhet. Videre foreslås bestemmelser som åpner for en større adgang til å utføre sikkerhetstiltak i de regionale sikkerhetsavdelingene enn i dag. Formålet med bestemmelsene angis å være sikkerhetshensyn for pasienter, medpasienter og personell, og samfunnsvern hensyn.

Det opplyses at forslaget om regelendringene er uttrykk for et lenge uttalt behov ved sikkerhetsavdelingene, men at det er aktualisert av terrorsaken og en eventuell dom på overføring til tvungent psykisk helsevern. Av denne grunn er høringsfristen kortet ned til tre uker.

III. Kommentarer til de enkelte forslagene

1. Generelt

Advokatforeningen har forståelse for ønsket om å gi særlige regler om sikkerhetstiltak som er tilpasset en eventuell dom på overføring til tvungent psykisk helsevern for siktede i terrorsaken.

Samtidig er det generelt betenkelig at en svært spesiell enkeltsak skal styre utformingen av regler som skal virke generelt. Reglene som foreslås fremstår tilpasset terrorsaken, men kan få stor generell betydning også for andre pasienter.

Lovforslaget fremstår lite gjennomarbeidet. Forholdet til menneskerettighetene er i liten grad drøftet. Videre vil innføring av organisatoriske bestemmelser bryte med prinsippet om at dette for øvrig reguleres i spesialisthelsetjenesteloven. Behovet for å lovhjemle etablering av en egen enhet er heller ikke særlig drøftet. Virkeområdet for reglene om enhet for særlig høyt sikkerhetsnivå fremstår heller ikke klart. Det er ikke klart hvilke andre pasienter enn siktede i terrorsaken disse vil få anvendelse for. Reglene er generelle, og vil gjennom praktisering kunne få et videre nedslagsfelt enn forutsatt. Gjennomgående synes rettsikkerhetshensyn å være satt til side uten en tilstrekkelig begrunnelse.

Etter Advokatforeningens oppfatning krever dette lovarbeidet en bedre forberedelse og en nærmere konsekvensutredning. Hastverket med lovforslaget fremstår ikke som velbegrunnet, utover behovet for å rede grunnen til siktede i terrorsaken *eventuelt* overføres tvungent psykisk helsevern. Det anmerkes at de særlige behov en slik overføring krever bør kunne løses innenfor dagens regelverk, i stedet for å haste gjennom lovendringer som får konsekvenser langt utover den konkrete saken.

Det har ikke vært mulig innen den svært korte høringsfristen å gå i dybden på dette og utrede alternativer nærmere, men Advokatforeningen vil i det følgende peke på noen forhold ved de enkelte bestemmelser.

2. Merknader til de enkelte bestemmelsene.

§ 4a-2 Virkeområde

Det fremstår uklart hvilke pasienter som kan overføres til regional sikkerhetsavdeling, og som etter de foreslåtte reglene vil bli underlagt et strengere sikkerhetsregime enn andre pasienter. Det må presiseres hva det innebærer å ha en ”..aktuell risiko for alvorlig voldelig adferd”, jfr. bestemmelsens andre ledd. Er det tilstrekkelig at pasienten var voldelig ved innleggelsen, for eksempel ved motstand mot tvangsinnleggelse? Hvor aktuelle skal tidligere voldsepisoder være? Videre må kravene til bevis presiseres.

Det bør vurderes om fjerde ledd, som gir hjemmel for å opprette en egen enhet med særlig høyt sikkerhetsnivå, heller bør reguleres i spesialisthelsetjenesteloven sammen med øvrige organisatoriske bestemmelser innen psykisk helsevern. Her kan også eventuelle finansielle spørsmål avklares.

§ 4a-3 Forholdet til bestemmelsene i kapittel 4

En overføring til regional sikkerhetsavdeling bør følge de vanlige reglene i § 4-10. Det er i § 4-10 tredje ledd gitt unntak fra kravet om oppsettende virkning når en umiddelbar overføring er strengt nødvendig. En umiddelbar overføring kan for eksempel være strengt nødvendig av sikkerhetshensyn. Dette er også brukt som eksempel i forarbeidene til bestemmelsen. I andre tilfeller bør vedtaket gis oppsettende virkning på vanlig måte, spesielt fordi en overføring til en sikkerhetsavdeling vil være særlig inngripende. § 4a-3 tredje ledd bør derfor eventuelt ha følgene presisering: ”..Vedtaket om overføring til enhet med særlig høyt sikkerhetsnivå kan settes i verk..”.

Det er videre uklart hva en klage til kontrollkommisjonen skal medføre, både når det gjelder kontrollkommisjonens vurderingstema med tanke på sikkerhetsvurderinger og virkning av vedtaket, etter at det er gjennomført. Det bør således presiseres om medhold i kontrollkommisjonen etter overføring til regional sikkerhetsavdeling vil medføre at pasienten skal tilbakeføres til lavere sikkerhetsnivå.

For Advokatforeningen fremstår begrunnelsen for å begrense adgangen til rettslig overprøving av vedtak om overføring til regional sikkerhetsavdeling som noe uklar. Reglene skaper et strammere regime i institusjonene, og da bør som utgangspunkt rettssikkerhetsgarantiene styrkes tilsvarende. Dette gjelder spesielt vedtak om overføring til enhetene for særlig høyt sikkerhetsnivå.

§ 4a-4 Undersøkelse av pasientens person, rom og eiendeler

Bestemmelsen er en særregulering av lovens § 4-6 om ransaking ved regionale sikkerhetsavdelinger. Advokatforeningen mener ransaking etter bestemmelsens andre ledd bør

kreve "begrunnet mistanke". Kun et krav om mistanke blir vanskelig å etterprøve, når det ikke stilles krav til begrunnelse.

I forarbeidene til § 4-6 må det foreligge "konkrete holdepunkter for mistanken", jfr. Ot.prp. nr. 11 (1998-99) s. 162. Terskelen etter dagens hjemmel bør således være lav nok. Dersom kravet senkes ytterligere, vil det innebære at man har hjemmel for ransakelse av pasienten i tilfelle der det ikke foreligger "konkrete holdepunkter". Det må være et for lempelig krav.

Etter Advokatforeningens mening bør ransakelse av kroppens hulrom begrenses til særlig høyt sikkerhetsnivå, se § 4a-4 tredje ledd.

§ 4a-5 Undersøkelse av besøkende og gjenstander

Den personkrets som nevnes i tredje ledd bør unntas fra slik kontroll da forslaget bryter med grunnleggende prinsipper for fri kommunikasjon og immunitet for nevnte grupper. Det samme gjelder § 4a-11 fjerde ledd.

§ 4a-8 Vedtak om overføring til enhet for særlig høyt sikkerhetsnivå

Det er en svakhet ved forslaget at det ikke er nærmere angitt hva som er kravet til sannsynlighet i bestemmelsens første ledd, der det kun heter at det skal legges vekt på "sannsynligheten" for uønsket hendelse og konsekvensene av dette. Dette må uansett vurderes i forhold til EMK artikkel 5 som stiller krav til klar lovhjemmel for frihetsberøvelse.

Det er videre et spørsmål om overføring til enhet for særlig høyt sikkerhetsnivå bør begrenses til situasjonene i kap 5, hvor det er begått alvorlig kriminalitet.

§ 4a-9 Samvær med andre

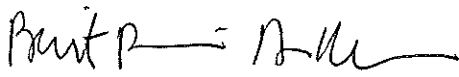
Bestemmelsen må vurderes i forhold til EMK artikkel 8, som stadfester retten til privatliv. Et forbud mot samvær med andre pasienter er et omfattende inngrep, som krever en nærmere drøftelse.

IV. Avslutning

Et hovedpoeng for Advokatforeningen er å uttrykke forståelse for behovet for å forberede en eventuell overføring av siktende i terrorsaken til tvungent psykisk helsevern. Imidlertid fremstår ikke reglene som tilstrekkelig gjennomarbeidet. Lovforslaget omhandler vanskelige spørsmål

som vil gjelde generelt og krever mer ettertanke enn den korte høringsfristen som er satt av hensyn til terrrorsaken.

Vennlig hilsen

Berit Reiss-Andersen
leder

Merete Smith
generalsekretær